

3489 SİCİL NO.LU ÜYEMİZ PROF. DR. AHMET İNAM'LA YAPILAN SÖYLEŞİ...

Söyleşen: Arif KÜNAR

"Dünyayı değiştirmeye çalışan gençlerin arasında, bu işin nasıl zor, nasıl acılı olduğunu gördüm. İnsanı gördüm. Türkiye'min insanını. Ölümü. Aşkı. Türküyü. Hapisi. Matematiği. Elektriği. Çarpıldım."

m öncelikle dilerseniz, kısaca özgeçmişinizden söz edelim biraz...

D Kırkyediliyim. Sandıklı'n. Afyon'un bir ilçesi. Çocukluğum İstanbul ve Sandıklı arasında geçti. Düşlerle dolu bir çocukluktu. Acılı ve güzeldi. Hayatın hâlâ yıkamadığı düşlerimi küçük bir Anadolu kentinin kuytusunda büyüttüm. Sevmeyi, şiir yazmayı bugün birinci ordu karargahı olan Selimiye kışlasının, duvarlarında geçmişin nice çığığının yankılandığı koridorlarında öğrendim. Yalnızdım. Yalnızlığımdan çok şey öğrendim. İç dünyayı genişletmeyi, dünyaya yüreğimle -ama sessiz- kafa tutmayı öğrendim. Boyun bükerken bile, diri kalmayı, onurlu kalmayı. 1965'de O.D.T.Ü.'-ye girdim. Olağanüstü bir ortamdı benim için. 1971'de elektrik mühendisi oldum. İstanbul'a dönüp, edebiyat fakültesinde, bir Alman filozofunun mantık anlayışı üzerine tez yazarak felsefe doktoru oldum (1980). Sonra yine O.D.T.Ü. O zamandan beri felsefe muallimliğim sürüyor. Hâ, daha önce, 1972-1980 arası dersanelerde matematik ve fizik dersleri okuttum. Gözümü açıp baktım ki beni Prof. yapmışlar, işte böyle...

m Hocam, şu an Elektrik Mühendisliği yapmadığınıza göre, neden elektrik okudunuz?

D Akıllı ve kurnaz olayım diye elektrik okudum. Biraz ailemin etkisiyle. Para kazanayım diye. Ama, ömrüm hiç bir dönemde para sıkıntısından kurtulamadım. O.D.T.Ü."deki eğitim müthişti. Gereğinden çok teorikti, iyi ki öyleydi. Beynimi hızara soktum. Keskin düşünülebileceğini öğrendim. Hayatı öğrendim, insanları. O dönem, okul bir anlamıyla hayat okuluydu. Dünyayı değiştirmeye

çalışan gençlerin arasında, bu işin nasıl zor, nasıl acılı olduğunu gördüm, insanı gördüm. Türkiye'min insanını. Ölümü. Aşkı. Türküyü. Hapisi. Matematiği. Elektriği. Çarpıldım. İyi bir öğrenci olmadım. Ama iyi bir öğrenciden çok daha fazla şey öğrendim, galiba. Edebiyat, felsefe, sosyoloji, tarih, antropoloji, mantık, öğrendim, elektriği öğrenirken. İnsanı öğrenmeye çalıştım. Dünyayı.

m Üniversitedeki öğrencilik yıllarınızdan (6811 kuşağınızdan) söz edelim dilerseniz. Bulduğunuz konumdan ge-

rlye dönüp (nostaljiye itirazım yok) bugünle birlikte, bugüne ilişkin genel bir kısa değerlendirme yapabilir misin iz? özellikle günümüz öğrenci-gençliğe bakışınız nasıl?

D Hep söylerim, sabah uyanıyorduk, hâlâ devrim olmamış Allah Allah deyip şaşırıyorduk. Geceleri ateşler yakılıyor, silah talimleri yapılıyordu. Müthiş bir ortamdı. Öğrenci hareketlerinin uzağında, bir başına bir adam olan ben bile, elime silah alıp, bidonlara ateş ettiğimi hatırlıyorum. Ya da pantolonuma tabancayı sokarak diskoteğe gittiğimi. Bizim kuşak yazılmadı daha. Yazılmalıdır. Türkiye'nin yaşadığı dönüşümlerin büyüğünü, günahı ve sevabıyla yaşadık biz. Yanlıklar çoktu, öğretici yanlılardı. Cesur bir yaşayıştı. Gençlik dinamizmini zaman zaman yitirir gibi olduysada, bugün genç arkadaşlar, düşünmeye çalışıyorlar. Kül yutmuyorlar. Umutluyum. Tehlikeler şunlar:

a- Acelecilik, duygusalılık. Anlamsız çekişmeler.

b-Düşünürken ana kaynaklara değil de, üstünkörü çevrilere, moda görüşlere kapılma.

c-Düşünmek ve değiştirmek çok zor. İş bölümü ve ekip çalışması gerektiriyor. Düşünme ile yaşama dengesini korumamak beceriksizliği-

a Felsefe ve edebiyata ilişkin sanırım üniversite yıllarında başladı. Peki, neden Felsefe? Elektrik ve Felsefenin çakıştığı ortak bir payda var mı?

O Önce Edebiyat. Yazmak beni ölümden kurtardı. Çıldırıktan. Dünyayı yazıyla gördüm çoğu zaman. Kelimeleri bir ağacı, bir çiçeği, güzel bir insanı tanır gibi tanıdım. Dünyadaki haksızlığı, yalanı, cehennemini, kelimelerle ürpererek anlattım. Mühendisliği de. Kelime mühendisi olmadım ama. Felsefe yazılı dünya üstünde düşünmekle başladı. Lise yıllarında. Mühendislik eğitimi felsefeye karşı değil. Yalnız, eğitimcilerin çoğu bunun farkında değildi. O nedenle ben öğrenciliğimde çok acı çektim. Bana mühendislik bilgisi diye anlatılanın arkasındaki felsefeyi yok-

ladım hep. Bu, uzun, çok uzun yıllar sürdü. Yalnız kaldım. Benim durumum, özel. Hocaların haklıydı, belki. Ama, belki de Türkiye'de ilk kez bizim kuşak, bir hocaya, dersde "Hoca, bu ders bizim ne işimize yarayacak? Amerika'dan alıp geliyor-sunuz, anlattıklarınız Türkiye'de ne işe yarayacak?" sorusunu sorabilirdi. İtiraf edeyim ki, hocalar bu tip sorulara karşı hazırlıksızdılar. Belki sonraları oturup düşünmüşlerdir. Mühendisliğin insanla, toplumla, dünyayla olan ilgisini kurcalamaya başladığınızda, felsefe, önce bir dünya görüşü, sonra o dünya görüşünün sorgulanması olarak işe giriyor. Türk kültürüne, Türk toplumu uygun, onun sorunlarıyla ilgili mühendislik eğitimi ve uygulamaları, dayandığınız temel ilkelerin, dünya görüşünün düşünme biçimini sorgulamayı şart koşuyor. Bir teknoloji felsefesi mühendislik öğrencisine, mühendise, uyanık, yaratıcı sorgulayıcı mühendise tabii, gereklidir. Kusura bakma huyum kurusun, felsefeyi övdüm yine. Benim ki bir çeşit filozofizm mi nedir?

m Dünya'da felsefenin bugünkü durumu nedir? Sizce Felsefe gerçekten öldü mü? Felsefe karın doyumadığına göre, bu konuda fazla "felsefe" yapmaya gerek yok mu yoksa, ne düşünürsünüz?

D Felsefeler ölmez. Doğrusu ölür, ölür dirilir. Kılık değiştirir, bilim olur, sanat olur, din olur, yine yaşar. Dünyada felsefe, hızla meslek haline gelmekte. Bunun kurbanlarından biri de benim. Felsefe karın doyurmaz belki, ama karının doyduğunda, beyninizin açlığını gidermede gereklidir. Biz, okur yazar takımı, farkına vararak ya da varmayarak felsefe yapıyoruz hep. İnsanlar, dünya, toplum hakkındaki sorulara, felsefesiz temel bazı inançlara dayanmadan, sorgulamadan, sorgulamanızı sorgulamadan yaklaşmazsınız. Belki bir dünya savaşında, yeryüzündeki tüm teknik araçlar ve bilgiler yitip gidecek. Geriye düşünebilen insan kalırsa eğer, "neden böyle yaptık?" diye soracak? Felsefeyle başlanacak. Değişik kılıklarda felsefeyle.

m Hocam, oldukça kişisel bir saptama yapsam, bilim-yorum katılır mısınız? Gözlemliyeblldiğim kadarıyla; elektrik mühendisliği öğrencilerinin ve öğretim görevlilerinin sosyal ve toplumsal (sanattan, politikaya geniş bir perspektife uzanan) olaylara duyarlılığı-katılımı, hlsselellllr bir farkla diğer sosyal bölümlerden daha fazla. BU konuda neler düşünüyorsunuz?

D Galiba haklısın. Elektrik mühendisliği teorik yükü çok bir alan. Fiziğe, matematiğe yakın. Soyut düşünme eğilimini artırıyor bu da, ilişkiler kurmayı değişik alanlar arasında. Elektronikte uğraşan bir arkadaş, matematik, fizik, kimya alanlarıyla ilgileniyor. Bir "design" peşindeyse, oluşturacağı aygıtın hangi insan, hangi toplum için olduğunu gözönüne almak durumunda. Bilgisayar ve tıpla ilgili mühendislik çalışmaları, bir yığın insana ilişkin, sorunları gündeme getiriyor. Demek ki bizim alanımız, elektrik mühendisliği, konusu gereği ufku çok geniş olan. Türkiye'de bu alanla uğraşan arkadaşlar, en başarılı öğrenciler arasından seçiliyor. Öğrenci kafa yapısı olarak, yeterli, duyarlı ve sorumlu oluyor. Bir de, elektrik mühendisliğinin geçmişi çok ilginç. Bölüme gelen öğrenci bir anlamda bu geçmişi devralıyor, aynı meslekten yetişmiş renkli insanları görüyor önünde.

m Başta EMO Dergisi'nde olmak üzere çeşitli dergilerde, mühendislik İdeolojisine ve bilimadamı kimliğine ilişkin çok ilginç ve oldukça önemli ipuçları veren yazılarınız çıktı. Sizce, sahiden kimdir mühendis ve bilimadamı; ne düşünür, nasıl düşünür, kimden yana ve nasıl tavır alır?

D Teknik ve bilim evrenselidir denir. Bu sava dikkat etmeli. Kendi toplumumuzun sorunlarından çıkan bilim ve teknolojiyi yaratmak zorundayız. Yerel olarak evrensel olmalıyız, diyorum. Gavurun önümüze sunduğu problemleri, irdeleme-

den, kendi problemimiz gibi görmemeliyiz. Bugün teknoloji ve bilim, büyük siyasal, ekonomik güç odaklarınınca (örneğin silah yapımcıları) belirleniyor, çoğunluk. Biz üçüncü dünya vatandaşı olarak, uyanık, çok uyanık olmalıyız. Dünyada mühendislik bilgisi, uygulamaları olarak yapılabildiği ölçüde, kendimize özgü sorunlara kendi başımıza, bağımsız bir kafa yapısıyla uygulayabilmemiz. Yoksa, piyon oluruz. Birer robot. Bilim ve teknoloji kültürümüze, yaşama biçimimize, dünya görüşümüze sindirilip, yorumlanamazsa, bilim ve teknolojinin kölesi oluruz. "En Hakiki Mürşit" diyor, Atatürk. Ama hangi bilimdir o, en hakiki mürşit olan? Tazminattan bu yana aydınlarımızın sorunu bu. Bilim dışarıdan, kültür bizden denmiş. Gülünç. Bilimi dışımızda, uzağımızda düşünmek tehlikeli. Bilimle toplum, bilimle kültür, bilimle insanımız bütünleşmeli. Bizler teknoloji ve bilim üretmiyoruz yeterince. Onu hep dışarılarda arıyoruz. Mühendis, evrensel mühendislik bilgilerini kendi toplumunun sorunlarına yaratıcı biçimde uygulamayı öğrenmelidir. Yazık ki bunu henüz başaramıyoruz.

m izninizle merak ettiğim bir konuyu **daha sormak** istiyorum bu **arada**. Felsefi açıdan bilimsel-Teknolojik devrimlerin günümüzdeki ivmesi, işlevi ve toplumsal etkileri nedir sizce? Bunu şundan soruyorum; dünyanın gidişatına bilimsel-Teknolojik devrimlerin doğrudan yön verdiğine ilişkin göstergelerin ve söylemlerin giderek ağırlık kazandığını gözliyorum son yıllarda...

O ideolojisiz bilim yok. O nedenle uyanık olmalı. O nedenle toplumu-muzu, insanımızı, tarihimizi tanımalı. Sırf dil bir milliyetçilik değil bu söylediklerim. Bir toplumsal kişilik, kimlik, onur söz konusu, mühendis arkadaşların o nedenle kültür, toplum, politika konularında duyarlı olmaları, düşünceleri, üretmeleri, yazmaları gerekiyor. Türk insanına, Türk toplumuna yakışan mühendislik uygulamaları nasıl olmalı? Bu da nasıl bir Türkiye? Sorusunu

gündeme getiriyor. Düşe gerek vardır. Engin düş gücüne. Oysa, tembel bir baramsarlık, adam sendecilik egemen, mühendis arkadaşlar arasında. Silkinmek gerek. Çok geç olmadan...

"Türkiye'nin yazgısı büyük ölçüde mühendislerin elinde. Bizim kuşak, giderek yöneticilik görevlerini üstleniyor. Çektikleri acılardan ne öğrendiler merak ediyorum. Yeterince öğrenmediler gibi geliyor bana. Kendilerini amansız bir makinanın çarklarına kaptırmış, konforun tuzağına düşmüş olabilirler. Bu sözlerim onlara yöneltilmiş bir çığlıktır. Duyarlar mı beni acaba? Önemserler mi? Yoksa onları da yitirdik mi? Hâlâ kalıplarla, reçeteler mi düşünüyorlar? Kaygıları sürüyor mu? Dünyayı kurtarmayacaklarını anladılar da, kendilerini mi kurtarmaya çalışıyorlar?"

m Bilebildiğim kadarıyla 22 yıldır durmaksızın, belli başlı yazın ve felsefe dergilerinde; eleştirilerinizi, şirlelerinizi, metin ve denemelerinizi yayımladınız. Edebiyat dünyamızda (bilenler bilir) özgün bir yeriniz var. Yazın dünyasında, ender "kitapsız" yazın erisiniz. Enis BALTUR'a göre de "Edebiyatımızın haşan çocuğusunuz". Bugünlerde nihayet "kltaplaniyorsunuz" sanıyorum, hem de birkaç kanalda birden. Yayımlanacak kitaplarınızdan ve son çalışmalarınızdan söz edelim biraz da.

D iki çevirim yayınlanacak bu arada. Biri "Yönteme Hayır". Bi-

limde genel geçer yöntemlerin olmadığını savunan bir kitap. Çok önemli bir kitap bence. Diğer Nietzsche'den "İyinin ve Kötünün ötesinde". Önemli sezgilerin ve eleştirilerin olduğu bir yapıt. Kendi yazılarımı yayınlamıyorum. Eleştirilerim var, 1967-1975 yılları arasında yazdığım. Bence, Türk edebiyat eleştirisinde yeri olan bir çalışma. Bir romanım var, bir kadıncağızı anlattığım. Kimse basmadı şimdiye dek. Param olursa, belki kendim yayınlarım. Uzak bir ihtimal. Param yok, olacağı da yok. Çünkü, Denemelerim birkaç kitap tutar. Şimdilik yayınlamayı düşünmüyorum. Romanlarım var gündemde. Anlatmayı düşündüğüm, başımı döndüren insanlar var. Bir yığın yazı çizi duruyor dosyalarda. Çeviri işini de sürdüreceğim. Nietzsche'den, "Ahlakın Soykütüğü"nü çevirmeye başlıyorum, Almanca'dan. Denemelerim de sürüyor. Belki hiç birini kitaplaştıramadan ölüp gideceğim.

***m* Son olarak söyleyecekleriniz var mı?**

O Nedense kendimi hep önemli işler yapacak biri gibi yaşadım. Bir yanılısama olabilir bu. Hep söyleyecek sözüm oldu. Kendimi bir şey sandım. Sanmaktayım. Ama entel değilim. Onlar arasında olmadım. Olmamaya çalıştım. Bir başına bir insan olarak kaldım. Bu da okurla iletişimimi bir ölçüde zorlaştırdı. Okulu bırakın, öğrencilerim bile, kafası karışık, kasıntı bir hoca diye biliyorlar beni belki. Öyle değilim diyorum. Doğrusu kimim ben, bilmiyorum. Hâlâ doğmadığımı düşünüyorum. Bir gün içimdekileri söyleyeceğim diye düşünüyorum. Beni, anlamalarını istediğim şekilde, anlamaları şart değil. Belki, zaten herkesin bildiği beylik laflar eden bir kültür adamı olarak tanıyacaklar. Varsın olsun. Buna üzülmem, Türkiye'nin görüşü, sözü, açısı olan insanlara gereksinimi vardır. Çok değişik Türkiye görüşlerine gerek vardır. Ben de bu yelpazede yerimi alırım, belki. Sözümde iş yoksa, yok olurum. Hazırım buna. Şimdilik edebiyat ve felsefede yazmayı sürdürüyorum. Teknoloji üstüne düşünmeye çalışıyorum. Kültür

üstüne. Din üstüne. En çok ünlü olmaktan, ödül falan almaktan korkuyorum. Türkiye'nin yazgısı büyük ölçüde mühendislerin elinde. Bizim kuşak, giderek yöneticilik görevlerini üstleniyor. Çektikleri acılardan ne öğrendiler merak ediyorum. Yeterince öğrenmediler gibi geliyor bana. Kendilerini amansız bir makinanın çarklarına kaptırılmış, konforun tuzağına düşmüş olabilirler. Bu sözlerim ontara yöneltilmiş bir çılgınlıktır. Duyarlar mı beni acaba? önemserler mi? Yoksa onları da yitirdik mi? Hâlâ kalıplarla, reçeteler mi düşünüyorlar? Kaygıları sürüyor mu? Dünyayı kurtaramayacaklarını

anladılar da, kendilerini mi kurtarmaya çalışıyorlar?

Mühendis arkadaşlar arasında felsefe ilgisinin arttığını görüyorum, yetenekli arkadaşlar felsefe okumaya geliyorlar. Bir gün, bizim yaşayışımızdan, bizim kültürümüzden kaynaklanmış teknoloji felsefeleri yapılacaktır. İnanıyorum, inanmak istiyorum. Bu kadar vaaz yeter. Düşünmek isteyen mühendis arkadaşların yanında olduğumu söyleyip, susayım...

* **Teşekkür ediyorum hocam. Ağzınıza sağlık...**

GIBB'İN GÜVENİLMEZLİK ÜZERİNE YASALARI:

1-Bilgisayarlar güvenilir değildir, fakat insanlar daha güvenilir değildir.

2-insan güvenilirliğine dayanan bir sistem güvenilir değildir.

MR. COOPER YASASI:

Bir teknik yazıda anlayamadığınız bir sözcük varsa onu yok sayın, yazı bu haliyle daha mükemmel bir anlam taşıyacaktır.

CAHN AKSİYOMU:

Her şeyi denedikten sonra kullanım kılavuzunu okuyun.

GOLUB'un YASASI:

Dikkatsizce planlanmış bir proje tahmin edilenin üç katı süre alır, oysa iyi planlanmış bir proje ise yalnızca iki katı sürede biter.

PETER PRENSİBİ:

Hiyerarşide her çalışan, kendi yeteneksizlik düzeyine ulaşmaya çalışır.

SHAW'İN PRENSİBİ:

Aptalların bile kullanabileceği bir sistem yapın, sonuçta onu yalnızca aptallar kullanmak isteyecektir.

TUSSMAN KURALI:

Hiçbir şey zamanı gelmiş bir hata kadar kaçınılmaz değildir.

FAHNESTOCK KURALI:

İlk seferde başarısız olursan, denediğine dair bütün delilleri yoket.